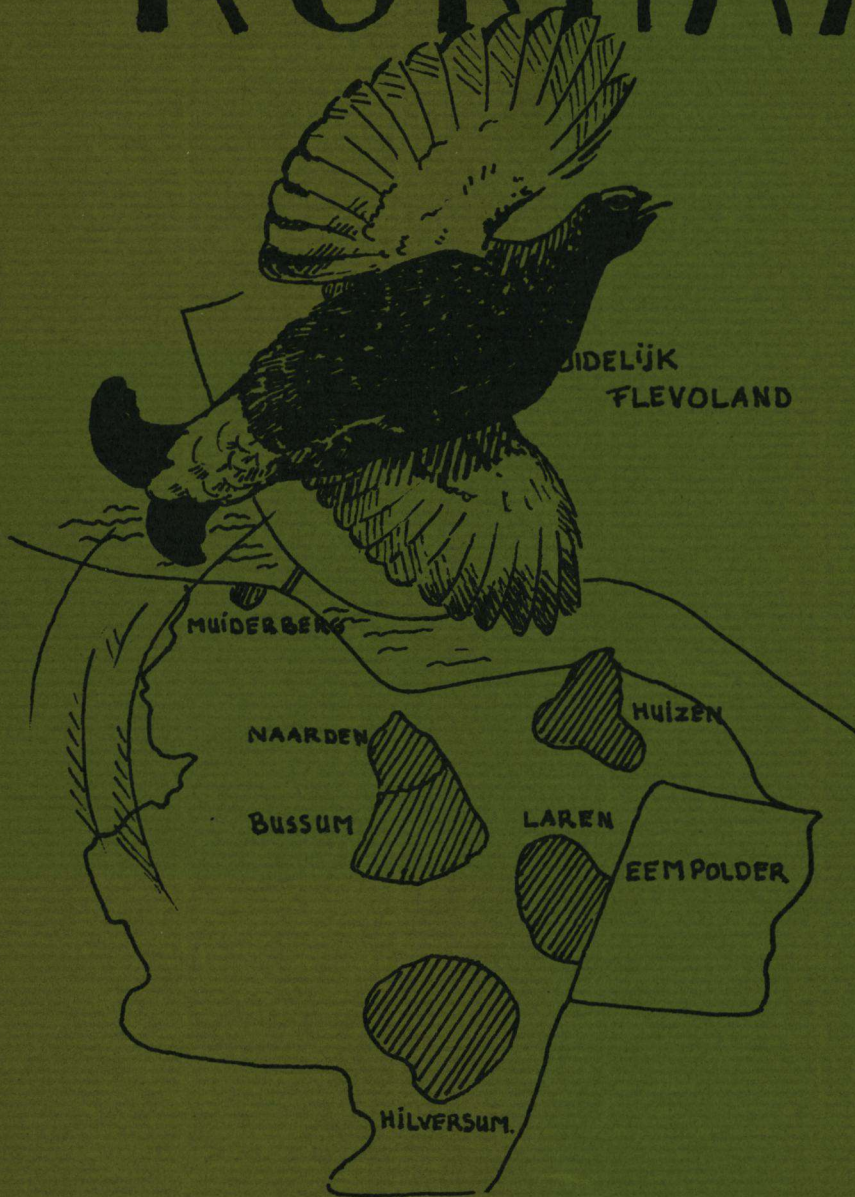

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP

HET GOOI EN OMSTREKEN

Ons aller inzet wordt gevraagd...

In de noordoosthoek van de randstad Holland bevindt zich een uniek stuk natuur dat direct in het werkgebied van onze vogelwerkgroep ligt. Het zijn de Noordelijke Vechtplassen waarover kortgeleden een boek is verschenen dat uitgegeven wordt door de Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied. Vanzelfsprekend dat ook de betekenis van de planten- en dierenwereld ruimschoots wordt behandeld.

A.J. Beintema nam hoofdstuk 4 "Vogels van het Naardermeer" voor zijn rekening en gaat onder andere wat dieper in op het voorkomen van de Lepelaars, Aalscholvers, reigers, Krooneenden en Baardmannetjes in dit voor Europa unieke gebied.

J.G.de Zeeuw behandelt "De invloed van de recreatie op de broedvogelpopulatie van de Kortenhoefse Plassen". Achtereerwols komen speciale studies van het Naardermeer, het gebied rond Kortenhoef en het Wijde Blik, de Ankeveense Plassen, Botshol en de Vinkeveense Plassen aan de orde. De stofomslagen van de boeken worden steeds mooier en is van dit boek zelfs aan beide zijden benut. Op de voorzijde siert een Lepelaar op het nest met twee jongen van Fred.F.Hazelhoff. Zonder meer een prachtige omslagfoto, maar wij zouden nestfoto's liever wat minder aandacht willen geven.

Het is niet het eerste boek waar de Lepelaar in de afgelopen jaren als 'paradepaardje' op de omslag van een boek werd gebruikt. We zijn ons af gaan vragen of deze, en andere soorten zoals Aalscholvers en Purperreigers wel de meest nodige bescherming genieten die zij verdienen. De vraag wordt momenteel vaak gesteld of de waarde van het Naardermeer wel hoog genoeg wordt geschat...

Op 22 april 1976 werden wij opgeschrikt door het bericht dat er brand in het Naardermeer was. Gelukkig werden de kolonies van Lepelaars en Aalscholvers niet direct bedreigd. Dat betekende een herademing, maar tegelijkertijd werden wij met onze neus op de feiten gedrukt. Het had toch maar één haar gescheeld of we waren één der grootste en beroemdste kolonies in West-Europa kwijt geweest. En we vroegen ons af of we dan toch nog té nonchalant omspringen met een dergelijk kostbaar nationaal, ja internationaal, onvervangbaar bezit. Wij dachten dat deze brand door een zeer toevallige samenloop van omstandigheden was veroorzaakt. De afgelopen maanden blijkt echter de brandweer al zeker vier maal uitgerukt te zijn voor een bermbrand langs de spoorbaan en veroorzaakt door treinen. En nu ontstond er 15 mei wederom een brand, waarbij het overslaan van het vuur naar de kolonies van Lepelaars en Aalscholvers ten tweede male dreigde. Circa 40 leden van het IVN die langs de spoorbaan een brandvrije zone aan het maken waren konden nog op tijd alarm slaan. Een kleine kolonie Blauwe Reigers zou enige schade geleden hebben. Zo'n zeldzaamheid blijkt dat nu dus ook al niet te zijn dat het langs de spoorbaan door het Naardermeer brandt. Niet alleen brand, maar ook een sterke rookontwikkeling in de richting van de kolonies zou verstoring in de hand kunnen werken en rampzalige gevolgen kunnen hebben.

In het totaal spreekt men nu over tientallen verbrande hectares op het Naardermeer en wij maken ons ernstig zorgen over het feit of wij het aan de toevalligheid moeten overlaten dat onze kolonies met de grotere vogelsoorten in het Naardermeer voldoende bescherming en veiligheid genieten.

Ook het dagblad 'De Gooi- en Eemlander' uitte haar ernstige bezorgdheid in haar nummer van 19 mei 1976. Er zou een soort rampenplan moeten worden georganiseerd. Men zou bootjes klaar moeten hebben liggen om niet alleen het vuur te lijf te kunnen gaan, maar om tevens een beschermende haag rond

de kolonies te kunnen trekken van boten die van daaruit het vuur tegemoet kunnen treden.

Het mag niet van toevalligheid afhangen dat we onze vogelkolonies van het Naardermeer zouden kunnen behouden.

Zo zijn er in ons land talloze andere situaties en toestanden wat betreft natuur- en vogelbescherming, waarover wij ons afvragen of deze wel voldoende naar waarde worden beoordeeld.

Zijn wij ons wel terdege bewust wat er zoal in onze natuur- en vogelbeschermingsorganisaties afspeelt?

Er zijn veel onderwerpen waar we ons mee bezig moeten houden, waar we warm voor lopen en waar we terdege voor moeten oppassen. Er wordt té vaak met de meest waardevolle bezittingen gemarchandeerd op een wijze die wij niet kunnen tolereren.

Zo zullen wij ook de bescherming van de vogels zo goed mogelijk trachten door te voeren zonder ons van de wijs te laten brengen of ons op zijwegen te begeven.

Daarom is het ook zo belangrijk dat we met de broedvogelinventarisaties in onze werkgebieden doorgaan en daarom is het ook zo prettig dat een groot aantal leden zich hebben ingezet voor onze grote inventarisatie-actie in het moerasgebied 't Hol te Kortenhoef.

Wij zullen ons sterk moeten blijven inzetten voor, in de eerste plaats, oze eigen omgeving omdat wij hier vooreerst tot de beste resultaten kunnen komen.

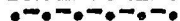
Jaap Taapken

p.s. Het boek 'De Noordelijke Vechtplassen' 400 pagina's, waarvan er 60 met foto's, kaarten, grafieken en andere illustraties kost f 30,— (voor leden van Natuurmonumenten f 24,—).

L E D E N M U T A T I E S

- Nieuw lid : mevr. C.M. Liebregts-Haaker,
Kerklaan 73, Kortenhoef.
- mevr. M. van der Sluis-Brandsma,
Laarderweg 93, Bussum.
- mevr. H.C.T. van der Velden,
Jac. P. Thijssepark 92, Naarden.
- dhr. E.A. Bekhuis,
Seringsstraat 2, Huizen.
- Nieuw huisgenootlid : mevr. J. Kroon-Bakker,
Hilvertsweg 46, Hilversum.
- Nieuw lid : dhr. T. A. Braun,
Rembrandtlaan 56, Naarden.
- Verhuisd : dhr. R. Hovingh,
Dorpsstraat 62, Streefkerk.

BROEDVOGELS

Het is de bedoeling dat dit voorjaar van een beperkt aantal vogelsoorten, die in een klein aantal paren in het Gooi broeden, de aantallen broedparen worden bijgehouden.

Voor deze vogelsoorten moeten dan weer alle voorjaarswaarnemingen, die op broeden kunnen wijzen op de bekende waarnemingskaarten van de VWG worden genoteerd en zoals steeds aan Aart Bode worden doorgegeven.

Op deze eenvoudige wijze moet het mogelijk zijn om voor het Gooi een redelijk overzicht te verkrijgen.

Hieronder volgt de lijst met de betreffende vogelsoorten (en bewerkers):

- Geoorde Fuut (*Podiceps nigrocollis*) - Jelle Harder (houdt ook de gegevens bij v/h L. Wasmeer)
- Dodaars (*Podiceps ruficollis*) - idem
- Kuifeend (*Aythya fuligula*) - Bob van Poelgeest (houdt ook de gegevens bij v/h Hilversum Wasm.)
- Tafeleend (*Aythya férina*) - idem
- Boomvalk (*Falco subbuteo*) - Paul v.d. Poel
- Oeverzwaluw (*Riparia riparia*) - Wim Cohen
- Zwarte Specht (*Dryocopus martius*) - Frank de Roder
- Zwarte Roodstaart (*Phoenicuros ochrurus*) - Rob van Maanen
- Geelgors (*Emberiza calandra*) - Rombout de Wijs

STADSMENSEN & VOGELS

Om met de deur in huis te vallen, ik ben Amsterdamse en was wat vogels betreft nooit verder gekomen dan mus, Spreeuw en drijfsijs (= meeuw). Nu vergeet ik waarachtig de Merel nog, die ik 's morgens vroeg wel hoorde als het prille licht zijn vriendelijkheid gaf aan een wat troosteloze muur aan de overkant van de straat. Het was de eerste kennismaking met de ochtenduren. Verder wandelde je dan wel; er kwam wat kennis bij, maar je zag toch veel te weinig.

Nu, een halve mensenleeftijd later, kom je te wonen in het Jac. P. Thijssepark in Naarden, dat een geweldig stuk lucht en het uitzicht op de weiden en bossen rond het Naardermeer geheel vrij ter beschikking stelt. Wat zie je dan ?

Rare smalle zwarte zwanen, die Aalscholvers blijken te heten; reigers, eenden en allerlei vogels die je hoort én ziet en die je nergens thuis kunt brengen! Het wordt tijd voor een veldkijker en een vogelboekje ... dan denk je dat je er bent ... Niets is minder waar, maar wie helpt je verder ?

Een goede kennis vertelt je dat er lezingen worden gehouden over vogels. Of het niets voor je is ? Het woord "lezing" schrikt al af, maar goed, toch maar eens doen.

En zo ging ik dan naar de Abraham Kuyperlaan in Bussum. Daar vond ik een stel mensen, die zonder enige gewichtigheid hun rijke kennis mededeelden en die mij 's morgens meenamen. Ik kreeg héél wat te horen en te zien. Zo waren daar bijvoorbeeld de spechten, waarvan ik dacht dat ze alleen maar in dierkunde-boekjes woonden en de uilen die ik altijd een beetje eng vond en natuurlijk ook de ganzen, die zeer verstandige dieren uit Niels Holgersson's Wonderbare Reis.

Een wereld kreeg ik erbij in slechts acht lezingen en nog veel meer excursies; dat alles voor een bedrag dat nog niet toereikend zou zijn voor een maaltijd buiten de deur!

Ik kan er niets aan doen dat ik even over de prijs praat; je bent Nederlander of je bent het niet ! Bij nadere informatie bleek dat al die mensen dat allemaal voor niets deden!

Nu de lezingen afgelopen zijn kan ik mij goed voorstellen dat iemand vraagt: "En wat doe je er nu allemaal mee ???". Dat is gauw gezegd, ik sta vaak vroeg op en trek er dan op uit, het liefste naar de polders. Ik ontdek zelf wel eens wat en geniet van het vroege morgenuur ... ik voel me heerlijk !

Ik praat er wel eens over en dan gaat er iemand met me mee, meestal een kind van vrienden en soms de grote mensen zelf.

Om te eindigen : HARTELIJK DANK aan allen, die zich zó hebben ingezet om een wereld toegankelijk te maken, waarvan stadsmensen zoals ik nauwelijks een vermoeden hebben.

H.C.Th. van der Velden

VERSLAG van de OCHTEND-EXCURSIE "OPPAD" 's Graveland, verlengd met Kortenhoefse Dijk, Moleneind en Kromme Rade op zondagmorgen, 25 april 1976, onder leiding van Paul v.d. Poel.

Een straffe wind, een uitbundig stralende zon en jubelende vogels vormden de omlijsting van een verrukkelijke ochtendwandeling. Om 6.00 uur precies floot een Staartmees ons vrolijk: "Een prettige wandeling!" na en daar gingen wij OP PAD; Paul van der Poel (soms buiteland van opwinding) voorop en acht deelnemers in zijn kielzog. Wat ieder voor zich echt beleeft, is eigenlijk moeilijk met woorden weer te geven, maar ik zal proberen een zo duidelijk mogelijk verslag te geven.

Zóer veel vogels hebben wij waargenomen (zó veel, dat Aaf nauwelijks tijd had om af en toe bij een plantje neer te knielen) en als je de opsomming leest, lijkt het ongelooflijk dat zoveel soorten tijdens één wandeling te zien en/of te horen waren. Maar gezien het gedegen gezelschap waarin wij vertoefden, hoeft niemand te twifelen aan de betrouwbaarheid van de vermelde gegevens!

Verschillende Aalscholvers, Blauwe Reigers en Wilde Eenden vlogen boven ons tijdens de wandeling over het Oppad, terwijl wij bovendien aan het einde van het pad gekomen een paartje Wintertalingen en een paartje Slob-eenden zeer goed konden waarnemen. Wij zagen een Tafeleend en verschillende Knobbelzwanen, zowel in het water als overvliegend.

De Boomvalk, die Paul ons aan het begin van de wandeling had beloofd, liet zich pas aan het einde van de excursie, namelijk vanaf de Kromme Rade, al jagend en overgoten door zonlicht uitvoerig bekijken. Enkele leden van het gezelschap konden zelfs zeer goed zijn bakkebaarden zien! Ook zagen wij daar niet ver vandaan een Torenvalk.

Verder ontmoetten wij Fazanten, Waterhoentjes, Meerkoeten, Scholeksters, Kieviten en Regenwulpen. Deze laatste soort zowel in weilanden als overvliegend in Kortenhoef en bij de Kromme Rade. Wij hoorden en zagen Grutto's, enkele Tureluurs en welgeteld 22 overvliegende Kluten halverwege de Kromme Rade.

Een Zilvermeeuw kwam langs, enkele Kokmeeuwen en een Visdiefje, deze laatste hield zich op aan het Moleneind. Wij zagen Houtduif en hoorden een Veldleeuwerik.

De zwaluwen lieten zich ook niet onbetuigd; vlak achter elkaar zagen wij enkele Boeren-, Huis- en Oeverzwaluwen. Enkele Graspiepers hoorden en zagen wij, zelfs één zittend in een boom!

Voorts lieten zich zien en/of horen: Witte Kwikstaart, Winterkoninkje, Heggemus, Kramsvogel, Zanglijster en .... een mannetje Beflijster!!! Deze Beflijster werd het eerste ontdekt door Yves, die ons opgetogen op zijn aanwezigheid attent maakte, vlak bij de brug over het kanaal in Kortenhoef. Natuurlijk ontbraken de Merels.niet.

Een Roodborstje; een Sprinkhaanrietzanger, die wij goed konden horen aan het Moleneind en een Snor, die wij zowel hoorden als zagen (dat horen gebeurde meer dan éénmaal!), 'n Zwartkop, 'n Braamsluiper - d.w.z. eigenlijk 4 exemplaren, t.w. 1 ex. op het Oppad, 1 ex. bij Kromme Rade en 2 ex. aan het Moleneind -, een Fitis, Tjiftjaf, Kool-, Pimpel- en Staartmees, Boomkruiper, Rietgors, Groenling, Putter, Kneu, Vink, Huismus, Spreeuw, Zwarte Kraai, Kauw en Ekster completeren de lijst.

Met de Beflijster en de Boomvalk als hoogtepunten in de waarnemingen was iedereen natuurlijk zeer ingenomen; en zoals ik begon: Al met al een verrukkelijke ochtendwandeling!

Lia Last

INVENTARISATIE verslag oostelijk deel HOLLANDS ANKEVEENSE POLDER 1975
door P. v.d. Poel.

a. Ligging en grootte.

Het gebied wordt omsloten door Hollands End, Loodijk en Stichtse kade (Top.krt. 1:25.000 No. 25H en No. 31F). De totale oppervlakte bedraagt ca. 165 ha.

b. Landschap.

Het gebied bestaat uit weilanden afgewisseld door percelen moerasbos (vooral elzen). Hier en daar zijn ruigtes aanwezig. Bebouwing vinden we vooral in Ankeveen langs het Hollands End en het begin van de Stichtse kade, aan de oostzijde van het gebied langs de Loodijk en aan het eind van de Stichtse kade.

In het noord-oosten van het gebied ligt de voormalige Bussumse vuilnisbelt.

c. Werkwijze.

Er werd gedurende de ochtenduren geïventariseerd (vanaf een half uur vóór zonsopgang) op 17-4, 28-4, 29-4, 16-5, 28-5, 13-6 en 7-7, en in de avonduren (22-24 uur) op 25-5 en 6-7. Bovendien werd het gebied nog enkele malen 's middags geobserveerd vanaf de Stichtse kade.

Bij het inventariseren werden alle zingende vrouwtjes, nesten en vogels met jongen ingetekend op een kaart (schaal 1:2500). Van sommige soorten werden ook de aanwezige paren genoteerd (b.v. eenden) of alarmerende vogels (b.v. grutto).

Naderhand werd uitgezocht welke vogels drie of meerdere malen op dezelfde plek werden waargenomen (broedgeval).

Voor zover mogelijk werd het gebied te voet doorkruist. Door tegenwerking van één der voornaamste grondeigenaren uit Hollands Ankeveen was het echter onmogelijk het centrale weide-gebied te inventariseren (Mogelijk daarom te weinig Kieviten en Grutto's en geen Watersnippen of Tureluurs). De bosjes in het midden van het gebied zijn geïventariseerd door met een kano de wetering af te varen. Vele slootjes die wel op de kaart stonden bleken inmiddels dicht te zijn gegroeid. Op één plaats werd waterdrieblad aangetroffen.

De wetering maakte vooral ter hoogte van de voormalige vuilnisbelt een smerige indruk (uitspoeling) en was daar moeilijk bevaarbaar.

d. Resultaten.

In de tabel is het aantal broedparen per soort vermeld. In deze tabel kunnen de volgende tekens voorkomen:

? = Broedgeval onzeker

+ = Schatting werkelijk aantal broedparen

> = Aantal broedparen groter dan of gelijk aan.

e. Overige waarnemingen.

1. Dodaars - 1x waargenomen in wetering.
2. Aalscholver - regelmatig enkele exemplaren overvliegend.
3. Blauwe Reiger - regelmatig in gebied fouragerend, max. 6 ex.
4. Purperreiger - regelmatig in gebied fouragerend, max. 2 ex.
5. Knobbelzwaan - 2x waargenomen.
6. Rietgans - 1x 1 ex. opvliegend bij vuilnisbelt (17-4).
7. Stormmeeuw - 1x waargenomen (17-4 1 ex.).

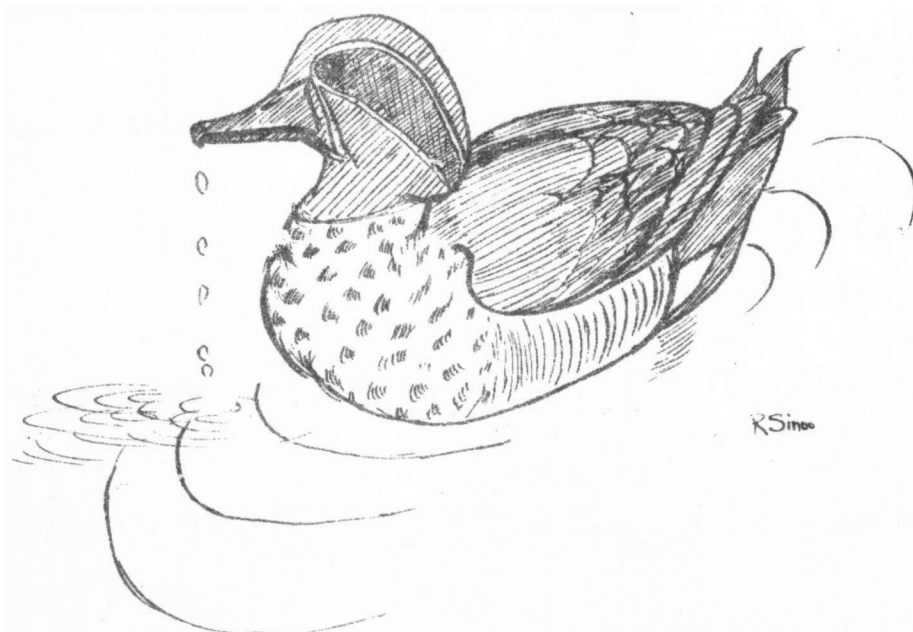
- 8. Zilvermeeuw - 1 ex. waargenomen (17-4 2 ex.).
- 9. Kleine Mantelmeeuw - 1 ex. Britse vorm waargenomen (17-4).
- 10. Bosuil - 2x waargenomen in omgeving Ankeveen.
- 11. Gierzwaluw - regelmatig jagend boven gebied.
- 12. Grote Bonte Specht - 1x waargenomen.
- 13. Boomkruiper - 1x waargenomen.

Overzicht aantal broedparen per soort.

Bergeend	3	Boerenzwaluw	±7	Grasmus	11
Wilde eend	±20	Wielewaal	1?	Braamsluiper	3
Wintertaling	1	Zwarte Kraai	3	Fitis	24
Torenvalk	1	Kauw	3	Tjiftjaf	19
Patrijs	1	Ekster	2	Grauwe Vliegenv.	1
Fazant	6	Vlaamse Gaai	1?	Heggemus	13
Waterral	1	Koolmees	6	Graspieper	1
Waterhoen	10	Pimpelmees	1	Witte Kwikstaart	2
Meerkoet	5	Matkopmees	3	Spreeuw	25
Scholekster	1	Staartmees	2	Huismus	30
Kievit	4	Winterkoning	45	Ringmus	2
Grutto	4	Roodborst	19	Groenling	1
Houtduif	20	Merel	17	Putter	4
Tortelduif	3	Zanglijster	6	Kneu	3
Turkse Tortel	1	Bosrietzanger	2	Goudvink	1
Koekoek	2	Spotvogel	3	Vink	4
Velduil	1?	Zwartkop Tuinfl.	9	Rietgors	4
Veldleeuwerik	2	Tuinfluit	20		

7) = 2 "Grensgevallen".

N.B. Voor belangstellenden liggen inventarisatie-kaarten ter inzage bij P. v.d. Poel of bij het archief der VWG.

VERSLAG AVONDEXCURSIE NAARDERMEER

Zoals in de vorige Korhaan was aangekondigd, werd er op dinsdagavond 18 mei een avondexcursie per roeiboort op het Naardermeer gehouden. Twintig deelnemers lieten zich deze gelegenheid niet voorbij gaan. De heer Hoetmer roeide ons naar de mooiste plaatsen van dit prachtige natuurreservaat; wij waren nauwelijks los van de wal of enkele "passagiers" zagen een Boomvalk voorbij vliegen! Ja, en blijkbaar had een Grasmus aan een hele dag zingen nog niet genoeg want ook op dit uur liet hij zijn baltsvlucht zien en was z'n kras-send baltsliedje goed te horen. Nog wat schuchter en verlegen klonk het ... "tsjirruk, tsjirruk, djek-djek-djek" van de Kleine Karakieten.

Plotseling zag ondergetekende in een zij-sloot een Witoogeend; het was te laat om de anderen het te laten zien, maar dhr. Hoetmer was zo vriendelijk om de boot tot stilstand te brengen (hetgeen met veel gekolk te werk ging) en terug te roeien. Zo kon iedereen de diep mahonie-kleur van de Witoogeend (*Aythya nyroca*) bewonderen. Van deze in Nederland zeer zeldzame broedvogel van zoetwaterplassen, was duidelijk ook de witte anaalstreek te zien en de witte ogen vertelde ons dat dit een mannelijk exemplaar was.

Vervolgens hoorden wij verschillende malen Sprinkhaanrietzangers, Snorren en Rietzangers. Een eenzame Grote Karakiet liet zich eventjes horen: "Karrekarr-kiet-kiet, kurk, kurk-kurk, kriek-kriek..." Een agressief mannetjes Knobbelzwaan hield verderop dreigend de wacht; wij sloegen dan maar ook een zij-sloot in: wéér de Witoogeend, nu echter veel dichter bij ... schitterend!

Dat het riet ook andere vogels kon herbergen dan alleen de rietvogeltjes, bleek toen er een Purperreiger en 'n Bruine Kiekendief (♂) uit het riet opvlogen. Ondertussen werd het wel duidelijk dat dit vogelgebied een "vlucht-leidingstoren" goed zou kunnen gebruiken... af en aan vlogen de Aalscholvers en Blauwe Reigers, waarvan de meesten terugkeerden naar hun broedkolonie. Daartussen vlogen op sierlijke wijze de Spatules blanches, soms geëscoteerd door een enkele Purperreiger. Haastig scheerden de Gier- en Boerenzwaluwen door de rijk geschakeerde kleuren, die de ondergaande zon hier toverde boven het fantastische Naardermeer.

De Zwarte Sterns en de Visdiefjes mochten die avond toch niet ontbreken... en dat deden ze dan ook niet, ongeduldig maar sierlijk en met de puntige snavel naar beneden gericht, vlogen zij boven het water speurend naar insecten. Wat een heerlijke avond, de Futen, moe van het duiken, vlogen laag over het heldere water... het vele wit op hun vleugels leken wel wat op boordlichten!

Helaas, de sporen van de brand waren duidelijk te zien. Bij toeval ontdekten wij -drie dagen ná de brand!- een plek waar nog duidelijk rook uit de grond kwam! Hoe kan men toch, wanneer alles kurkdroog is en wanneer het brandgevaar hoog is, een trein met een vuurspuwend (geblokkeerd) wiel ons waardevolst natuurreservaat insturen ???

Ook de rijke flora van dit uitgestrekte plassen- en moerasgebied was onze aandacht meer dan waard; zo waren de oevers welig begroeid met Koekoeksbloemen en varens. De Koekoek zelf was ook aanwezig, zijn roep naderde ons vanuit de verte en even later zagen wij zijn silhouet, het silhouet van een raadselachtige vogel, die alsmaar naar iets schijnt te zoeken...

Het geluk was met ons die avond in mei, zeldzaam mooi hoorden wij een Wielewaal, wat een heerlijke sfeer weet deze "gouden" vogel met zijn jodel-gefluit te scheppen. "Wiela-wieoo..." floot de Goudmerel.

Later op de terugweg over de Grote Plas hoorden wij de Roerdomp: 'n diepe hoorbare inademing, gevolgd door het "woemp...woemp...woemp".

Tegen tienem was de excursie afgelopen en namen wij afscheid van de zeer sympathieke heer Hoetmer en bedankten hem voor deze heerlijke avond in en op het Naardermeer!

De Gierzwaluw (*Apus apus*)

Inleiding:

In de Korhaan, jaargang 9-no.2 (mrt./apr. 1975), mocht ik u iets vertellen over de dreigende woningnood voor Gierzwaluwen en het tegemoetkomen aan eventuele woningnood door het plaatsen van nestkasten. In datzelfde nummer was een werktekening van zo'n nestkast opgenomen. Tot mijn genoegen heb ik gemerkt, dat diverse leden van onze Vogelwerkgroep voor zichzelf en voor anderen deze nestkasten gebouwd hebben.

Mijn buurman, dhr. G.de Priester, bouwde er vier, waarvan er twee voor mij bestemd waren én bevestigde ze onder de goten. Tot nu toe staan deze woningen leeg. Van geen enkele zijde heb ik nog gehoord, dat de nestkasten reeds bezet waren door Gierzwaluwen. Maar de lezer zal zich misschien herinneren, dat ik voorspeld heb, dat het wellicht enige jaren zal duren voordat de G. van deze gelegenheid gebruik gaat maken. Daarom niet getreurd!

Graag geef ik aan u door, dat in Amsterdam enkele experimenten gaande zijn met kunstholten, aangebracht op of aan nieuwe gebouwen, ten behoeve van de nestgelegenheid voor Gierzwaluwen. Ik meen dat dit gebeurt onder auspiciën van publieke werken. Hopelijk wordt dit initiatief door andere gemeenten nagevolgd!

In hetzelfde artikeltje van mrt./apr. '75 is een drukfout ontstaan; er is namelijk een zinsnede weggefallen. Op de derde regel van onderen staat: "en de vogels eventueel geringd". Dit laatste heb ik niet geschreven. Ik zou dat ringen bij vogelsoorten die pas van nestkasten gebruik maken zeker achterwege laten. Wat ik wél geschreven had was: "en eventueel gereinigd". Dan krijgt de daaropvolgende zin ook betekenis.

De afgelopen twee broedseizoenen heb ik steeds op hetzelfde traject de rondvliegende G. regelmatig én frequent geteld. Bovendien heb ik op andere plaatsen waar ik veel kwam het al of niet voorkomen van G. genoteerd, zoveel mogelijk met het aantal getelde exemplaren.

Ik heb u beloofd over het resultaat van deze tellingen te berichten; het hieronder volgend stuk is een inleiding daar op, waarin de vragen die bij mij door het tellen zijn gerezen deels door literatuur-studie zijn "beantwoord", maar waarin ook vooruit gewezen wordt op zaken, die ik later voor u hoop te kunnen bespreken.

Trek en Winterverblijf:

Afgezien van enige vroege "voortrekkers" kwamen onze G. begin mei plotseling in groot aantal terug, nadat langdurig de koude winden het opdringen van een warme luchtsoort had belet, was het eindelijk z.

In zo'n warme lucht komen vele insecten te voorschijn en stijgen zij tot grote hoogte op. Wanneer deze lucht zich - met zijn rijke insecteninhoud - noordwaarts verplaatst, gaan de Gierzwaluwen als het ware vanzelf mee, want deze lucht biedt voortdurend de zekerheid van rijk voedselvoorraad.

Het uitzonderlijke warme weer van begin mei leidde nu direct tot een relatief groot aantal G. Dit in tegenstelling tot 1974 en 1975, toen aanhoudend koud weer pas einde mei en begin juni vervangen werd door gunstiger weersomstandigheden en daardoor (?) tot dezelfde aantallen als nu reeds in begin mei werden waargenomen. Overigens zullen ze nog wel niet allemaal terug zijn. De terugtrek kan nog wel tot in juni voortduren.

Waarschijnlijk overwinteren onze Gierzwaluwen in Zuid-Afrika ten zuiden van 10° Z.Br. De reis daarheen uit Nederland begint omstreeks 1 augustus (uit de

Middellandse Zeegebieden vertrekken de laatsten eind september). Dan neemt hun aantal hier plotseling af, hoewel nog lang daarna nu en dan één of enkele Gierzwaluwen gezien kunnen worden. Mogelijk doortrekkers uit noordelijke streken.

De G. is dus maar drie maanden in het broedgebied van N.W.-Europa. De overige tijd is de soort op trek en in het overwinteringsgebied. De grootste barrière naar en van Zuid-Afrika is ongetwijfeld de Sahara, die als woestijn van noord-zuid zich over zo'n 3000 km. uitstrekt. De hitte in de woestijn is in de herfst en lente niet zo groot; bovendien zou de G. deze kunnen vermijden door hoog te vliegen en 's nachts. Beide zijn voor deze vogel geen bezwaar, maar het is niet bekend of de G. 's nachts trekken.

Je blijft zitten met het voedselprobleem. Als je aanneemt dat de G. tijdens de trek zich voortbeweegt met een gemiddelde snelheid van 75 km. per uur, dan zou de G. er toch nog 40 uur voor nodig hebben. Een dergelijke energie-eisende prestatie vraagt veel voedsel en ik neem aan, dat de woestijn als geheel weinig insecten voor het luchtruim daarboven oplevert. Ik vermoed dan ook, dat de Europese G. die de westelijke route (via Spanje) naar Afrika volgen langs de minder droge gebieden als de Atlantische kust en langs min of meer noord-zuid gerichte wadi's(†) de vochtiger gebieden ten zuiden van de Sahara bereiken.

Een goed gevoede volwassen G. weegt vlak voor zijn vertrek naar het zuiden ongeveer 54 gram. Drie G. die na een dag trek tegen de wind in tegen een vuurtoren gingen rusten, wogen 's ochtends 35 gram. Ook uit andere weggingen is gebleken, dat bij ongunstige voedselomstandigheden de G. snel in gewicht afnemen. Ze kunnen zich daarvan ook weer snel herstellen als zich weer goede fourageermogelijkheden voordoen.-

Analyses van tel- en ringgegevens (vooral in Engeland en Zwitserland verzameld) leiden tot de conclusie, dat de G. in Midden en West Europa gemiddeld $5\frac{1}{2}$ jaar oud wordt. Het komt neer op een jaarlijks verlies van één zesde van de vogels. Een onderzoek in Zweden leerde dat daar elk jaar één vijfde verloren ging. Interessant is het te weten, dat de oudst bekende adulte G. nog 17 jaar leefde nadat deze voor het eerst werd gevangen! Onder de eerstejaarsvogels is de sterfte veel groter. David Lack kwam tot de conclusie dat van zijn Oxfordse populatie 70% van de uitgevlogen jongen gedurende hun eerste levensjaar omkwam. In latere jaren was de sterfte 4 maal zo laag. Wat de belangrijkste doodsoorzaken zijn is niet met zekerheid bekend, maar het komt mij voor, dat in elk geval een belangrijke oorzaak door sterfte gevormd wordt door ongunstige weersomstandigheden. Dagenlang regen en lage temperaturen bij krachtige wind maakt dat de kansen op insectenvangst uiterst gering worden. De G. heeft daarentegen wel bijzondere afweermogelijkheden:

Wanneer deze ongunstige weersomstandigheden tijdens het broedseizoen optreden b.v. bij het overtrekken van een depressie (eventueel onmiddellijk gevolgd door een nieuwe depressie), gepaard gaande met aanhoudende regen en harde wind, dan kunnen G. massaal wegtrekken naar gebieden met beter weer. Enkele ringvondsten leren ons, dat de G. op deze wijze wel 600 km. van zijn broedgebied verwijderd kan zijn. Voor onze G. betekent dit, dat een deel van onze broedpopulatie zich ten tijde van dat slechte weer ten zuiden van Dijon (Frankrijk) kan ophouden. Waar het vooral op aankomt is, dat zij zich dan naar de gunstige zijden van de fronten van de depressie hebben bewogen.

(†)=droge rivierbedding die alleen na schaarse regenbuien water bevat; hierdoor is er meer begroeiing en ander leven.

Ook bij kortdurende verslechtingen weten zij zich te redden. Bij b.v. opkomende onweersbuien trekken zij zich tactisch naar de mooiweerszone in de omgeving terug. Vooral de nog niet broedende eerstejaars vogels kunnen zich tijdelijk uit het broedgebied van de populatie terugtrekken. Zij immers hebben wel reeds paren gevormd, een nestholte gevonden en meestal reeds een begin van nestbouw gepleegd, maar komen niet tot broeden en hebben dus geen eieren of jongen te verzorgen.

Doch ook adulte vogels hebben het broedgebied verlaten en eventuele jongen enige dagen aan hun lot overlaten. Deze jongen zijn aangepast aan deze tijdelijke verwaarlozing. Hun gehele stofwisselingsproces wordt op een laag pitje gezet, zodat zij relatief lang op eerder gevormde voedselreserves kunnen teren. Als het jong al met veren is bedekt, is de normale lichaamstemperatuur 39 á 40°C; deze temperatuur daalt tot wel 22°C, nadat het jong verscheidene dagen niet gevoed is en het maakt een half-dode indruk. Wanneer hierna spoedig gunstig weer terugkeert en het jong weer regelmatig gevoed wordt, herstelt het zich verbluffend snel!

Ook de adulte vogels kunnen lang zonder voedsel en sterk teruglopen in lichaamsgewicht, b.v. van 54 gram tot 27 gram. Met uitwijken en vasten kunnen de G. zo een ongunstige periode overleven. Uiteraard kan het laatste niet weken volgehouden worden. Bij langdurig slecht weer is de sterfte dan ook groot.

Tijdens de trek kunnen zij eveneens met kou en veel wind geconfronteerd worden. Het is uit enkele oude waarnemingen bekend, dat zij zich dan in grote trossen, van elk honderden Gierzwaluwen aan muren of rotswanden vastklemmen. Op deze wijze verwarmen zij elkaar en gaat er zo min mogelijk warmte (lees: energie) verloren. De buitenste G. sterven van de koude en worden bij tientallen dood onder de zwermen gevonden.

Door bloedzuigende parasieten kunnen G. aanzienlijk verzwakt worden; goed gevoede exemplaren schijnen dat wel te kunnen hebben, maar door ongunstige weersomstandigheden verzwakte vogels niet. Voorts vallen verzwakte exemplaren vrij gemakkelijk ten prooi aan een snelle roofvogel zoals de Boomvalk, maar dan nog erg weinig. Andere roofvogels zullen slechts zeer zelden een Gierzwaluw kunnen vangen.

Bij mijn tellingen constateerde ik steeds weer het sterk wisselen van de aantallen. Deze zijn deels toe te schrijven aan de weersomstandigheden, tijd van de dag en periode van het broedseizoen. Bij slecht weer tel je er geen één of slechts enkele, terwijl het maximale aantal op mijn ongeveer 2 km. lange teltraject in Bussum 244-254 is. Wat je niet weet is o.a. waar zijn ze bij dat slechte weer? En wat die grote aantallen betreft, zijn dat uitsluitend vogels van de broedpopulatie(s) boven "mijn" straten, of komen nu en dan vogels van een groter areaal bijeen. Of zijn het doortrekkers, die zich "gezellig" bij de vliegpartijen van de populaties waar zij op hun trek naar het zuiden langs komen, aansluiten?

Ik heb de indruk dat hun aantal de afgelopen twee jaar is toegenomen. Laten wij hopen dat dit broedseizoen gunstig voor hen is!

P.L. Ploeger

Literatuur:

Avifauna van Nederland,	1970.	De commissie voor de Nederlandse Avifauna. Leiden.
Lack, David	, 1956	Swifts in a tower. London.
" " "	, 1965	Enjoying ornithology. London.
Gordt, G.J. van	, 1960	Vogeltrek. Leiden.
Tinbergen, L.	, 1949	Vogels onderweg. Amsterdam.
Weitnauer, E.	, 1947	Am Neste des Mauerseglers (apus apus apus L.) Der Ornithologische Beobachter, jg.44:p 133-182.
Witherby, H.F. e.a.	, 1952	The handbook of British birds, vol.11. London.

Verslag vogelweekend Terschelling 9-11 april 1976.9 april 1976, 4 uur 's middags, Oosterspoorplein, Hilversum.

Het begon allemaal niet zo best die middag. Met drie man stonden we daar toen onze excursieleider Vogel zei: "Laten we dan maar gaan". Toen bleek echter om duistere redenen dat er geen transport aanwezig was. Goede raad bleek toen inderdaad duur, want het kostte een taxi naar Soestdijk om een auto te halen. Uiteindelijk vertrokken we met een vertraging van een half uur via de IJsselmeerpolders richting Harlingen. Onderweg haalden we de auto in met de andere twee "vogelaars" die aan het weekend deelnamen. In formatie werd verder gereden naar de boot. Even buiten Sneek ontdekten we nog een grote gemengde kolonie van Blauwe Reigers en Roeken. Nog ruimschoots op tijd bereikten we de boot die ons naar Terschelling zou brengen. Daar het duister al vroeg over de Waddenzee daalde, werd onderweg niet veel gezien, behalve Eidereenden en op de strekdam grote aantallen Steenlopers en Strandlopers, waaronder nekele paarze.

In de verte wenkten de lange ronddraaiende lichtvingers van de Brandaris ons al. Op het eiland aangekomen snel per bus naar Formŕrum waar bij 't kampeerhuis "Vesta" de gehuurde stalen rossen al gereed bleken te staan. Na een bakje dampende koffie snel onder de wol resp. in de zak, want de volgende morgen zou het al vroeg dag voor ons zijn.

Zaterdag 10 april

Uauwelijks waren we in alle vroegte ontwaakt, of we hoorden al het vrolijke lied van Winterkoning en Heggemus. Op de fiets vertrokken we richting 't wad. Onderweg zagen we al direct enige Kemphennetjes, terwijl overal in de lucht het geroep van Grutto, Tureluur, Kievit en Scholekster weerklonk. De Graspiepers en leeuweriken stortten ook een waterval van parelende klanken over ons uit. In de weilanden waren grote aantallen Goudplevieren met een kleed variërend van het winterpakje tot het mooiste zomerkostuum. Bij het wad ontwaarden we vele fouragerende vogels, zoals Wulpen, Grutto's, Scholeksters, Steerlopers, Bonte Strandlopers en Rotganzen. Deze laatste zouden we nog vaker onder allerlei omstandigheden zien. Vooral het laag overvliegen van een grote formatie van deze fraaie ganzen maakte grote indruk.

Intussen liet boven de weilanden een Watersnip van zijn aanwezigheid blijken door al "blatend" zijn duikvluchten uit te voeren. In de sloten werden meerdere malen de prachtige bontgekleurde Slobeenden gezien.

Inmiddels was de kille ochtendnevel al door de zon verdreven en het werd een prachtig nagenoeg windstille dag. Na een "verlaat" ontbijt werden de rijwielen weer bestegen en togen we richting Boschplaat. De blonde duinen lieten duidelijk hun blondheid zien: de helm en het zand overheersten in kleur, slechts hier en daar gesierd door het geel van het klein hoefblad en het groen van de cranberry ofwel lepeltjesheide. Wist u overigens dat dit laatste in de 18e eeuw voor het eerst werd ontdekt op Terschelling? Een veertig jaar geleden gehouden onderzoek heeft uitgewezen dat deze planten daar dankzij een strandjutter, ene heer Cupido, zijn terecht gekomen. Een vat dat volgens hem alleen maar rotte bessen bevatte, werd als waardeloos in het duin achtergelaten. En nu groeien overal op het eiland deze kleine struikjes. Van de bessen van de cranberry wordt nu nog steeds de smakelijke Cranberrywijn en -jam bereid.

Verdergaand naar de Boschplaat werd ons de weg gewezen door een ijverige Tapuit die van paal naar paal voor ons uit vloog. Op deze tocht genoten we bovenal van de schitterende zweefvluchten van in totaal zeker zo'n acht paar Blauwe Kiekendieven, die ons soms op zeer korte afstand passeerden. (N.B. Dezer dagen vernomen van de vogelwachters dat er dit jaar 12 paar Blauwe Kiekendieven en 1 paar Grauwe Kiekendieven op Terschelling verbijven).

Jammer dat het vogelreservaat "verboden toegang" voor ons bleef, want daar zou ook veel te zien zijn geweest, getuige de grote "wolken" vogels die we in de verte zagen.

De terugtocht ging door de duinen en bij een moerassig plekje in het natuurreservaat "Koegelwieck" konden we van zeer nabij Goudhaantjes, Roodborstjes, Kepen en een Tjiftjaf op de grond zien fourageren. Een plotse-ling overvliegende Sperwer verdreef echter ineens al dat kleine grut. Teruggaande naar ons nachtverblijf vlogen er vlak bij de bebouwde kom nog een paar Blauwe Kiekendieven over. Een alweer late avondmaaltijd ging er als koek in. Eenmaal in de kooien gevallen, sliep iedereen bijna onmidde-lijk als een roos.

Zondagmorgen, 11 april

Alweer vroeg dag en alweer mooi weer. Wederom gingen we het wad be- kijken vanaf de dijk. Maar ditmaal ontdekten we daar ook vele Goudplevieren, waartussen nog een enkele Zilverplevier en tientallen Rosse Grut' o. Ook een Kanoetstrandloper werd nog opgemerkt, terwijl de Rotganzen eveneens weer diverse malen overkwamen, en de Steenlopertjes in snelle vlucht rondraasden. Boven de weilanden ontwaarden we nog eens de Sperwer, terwijl in het weiland een heel stel Scholeksters als deftige dominee's stonden te confereren en daarna driftig heen en weer stapten al klepperend met de snavels. Een komisch gezicht! Ook de fraaie Kluut met zijn fragiele lei- blauwe pootjes werd van nabij geobserveerd.

Het viel ons wel op dat alle weilanden door z.g. "liefhebbers" werden afgestroopt op zoek naar kievitseieren; of dat tegenwoordig nog wel zo hard nodig is, waag ik ernstig in twijfel te trekken. De fietstocht voerde ons verder door de Hoornse bossen waar we door het gekneuter van de Kneutjes nog opmerkzaam werden gemaakt op de aanwezigheid van een aantal fraaie Barmsijsjes. In de duinen liepen weer de nodige Wulpen, terwijl ook nog Kepen in vol zomertenuw werden gezien. Zo langzamerhand werd het tijd om het middagmaal te gebruiken. Een Blauwe Kiekendief zeildeten afscheid over het duin. Nadat de fietsen - die zo langzamerhand toch wel martelwerk- tuigen waren geworden - waren weggebracht, werd een heerlijk maal bruine bonen gemuttigd en toen was de tijd aangebroken om met de bus de haven weer op te zoeken. Op de boot in de haven nog een tijd genoten van de toch altijd weer indrukwekkende vliegkunsten van de Kokmeeuwen en de zilvers, terwijl de eiders statig bleven rondzwemmen. Op de terugvaart werden boven de Wadden- zee enige Middelste Zaagbekken gezien en enkele Grote Sterns stortten zich pardoos in het water om een visje te bemachtigen.

En zo kwam er een einde aan een prachtig vogelweekend. De "vogelaars" van der Zwaan, Delachaux, ondergetekende en de "vogelaarster" Rosier gingen huiswaarts in de wetenschap dat het motto van het "Ex Libris" van onze erinente leider Y.S. Vogel, "Vagans Aquirio" (al zwerfende vergaar ik) veel waarheid bevat, want wie onzer had er in die twee dagen niet iets bij- geleerd over de 69 vogelsoorten, die we in het vizier hadden gekregen.

Bé Hennephof.

Spreeuw met kleurafwijking (flavisme)

.....

Zaterdag na Kerst maakte ik een tochtje naar de Ankeveense polder zoals zo vaak in het weekend. Op de terugweg besloot ik over het Hollands End terug te fietsen. Ongeveer 100 meter na de laatste huizen vloog een troepje Spreeuwen op toen een Zwarte Kraai bij mijn nadering alarmeerde. Er bleven echter twee Spreeuwen zitten, waarvan er één opviel door zijn lichte verenpak.

Hij was grotendeels beige-achtig gekleurd met een bruine rug en een iets donkerder bruine kop en borst. De borst had crème-kleurige stippen. De kleur van de vleugels zou ik willen omschrijven als crème tot beige (vrij egaal). Hij leek volkomen geaccepteerd te zijn door z'n normale soortgenoten, die even later weer bij hem in de buurt neerstreken. Toen hij op een gegeven ogenblik een voedselrijk brok mest ontdekte, wist hij dit uitstekend te verdedigen tegenover de andere hongerlappen.

Na 10 minuten vloog het koppeltje tenslotte weg naar een naburig weiland, waarbij het lichte exemplaar sterk uit de toon viel.

P. v.d. Poel

De kleine Zwaan op of bij het Gooi- en Eemmeer

vervolg van de bijdragen hierover in de Korhaan van sept./okt. 1975 jaargang 9 no. 5 en die van nov./dec. 1975, jaargang 9 no. 6.

De eerste Kleine Zwanen zag ik dit jaar (1975) op 12 okt., toen ik er tussen Oud Naarden en Oud Valkeveen 270 waarnam. Het grootste aantal telde ik op het Gooimeer tussen de brug bij Muiderberg en de haven van Huizen in het ondiepe water langs de kust op 1 nov. 1975, namelijk 578, waarvan 543 adulte en 35 juveniele vogels. Op 16 nov. 1975 werden er in het kader van de watervogeltellingen rondom het gehele IJsselmeer op of bij het Gooi- en Eemmeer 590 exemplaren van de Kleine Zwaan geteld (van het totaal van 776 ex. rondom het hele IJsselmeer is dat 76%).

Het interessante is niet alleen, dat er een zo relatief groot aantal Kleine Zwanen in onze onmiddellijke omgeving verbleef, maar dat wij hetzelfde kunnen waarnemen als verleden jaar. Aanvankelijk verbleven en fourageerden nl. de Kleine Zwanen langs de oevers van Gooi- en Eemland, maar later in de herfst werden relatief grote aantallen op de graslanden in de omgeving van Nijkerk gezien. Uit het verslag over de tellingen langs alle IJsselmeerkusten citeer ik nu:

"Over de Kleine Zwaan het volgende. De 590 exemplaren die opgenomen zijn in het traject X (=Gooi- en Eemmeer) zijn niet allemaal op het Gooi- en Eemmeer gezien. 577 exemplaren daarvan werden op 16 nov. geteld in de polder Arkenheem ten zuiden van het Eemmeer. Ook de 67 exemplaren op traject XIX (Veluwemeer-Zuid) zaten alle binnendijs".

Het is mogelijk dat de Kleine Zwaan zo lang op de meren blijft fourageren als de voedselvoorraad in de vorm van de wortels van Fonteinkruiden strekt en daarna op de graslanden voedsel gaan zoeken.

Voor de kust van het Gooi wemelt het thans "van de zwanengaten", zodat je er met knielaarzen zeker water schept.

P.L. Ploeger

R S P B

Tijdens het laatste weekend van mei bracht een groep van ongeveer 30 leden van de Engelse vogelbescherming, The Royal Society for the Protection of Birds, een bezoek aan ons land.

O.l.v. Paul van de Poel werd o.a. het Cronebos en de Flevopolders verkend. In Huizen werd een geanimeerde kontaktavond gehouden waar twee interessante films werden vertoond.

Merkwaardig gedrag Huismus (*Passer domesticus*) 12 - 05 - '76

Omstreeks kwart voor acht 's ochtends vond ik, terwijl ik door Ankeveen liep om mijn fiets aan de Dammerkade op te halen, een dood vrouwtje Huismus op het trottoir.

Toen ik vijf minuten later op de fiets langskwam, zag ik hoe een mannetje Huismus met trillende vleugels op het dode wijfje zat en al spoedig wegvloog om op een hekje te gaan zitten tsjilpen. Even later vloog hij weer naar beneden en begon het dode wijfje het hof te maken.

Nog geen halve minuut later poogde hij weer te paren met zijn dode partner. Daarna bleef het mannetje nog enige tijd met trillende gespreide vleugels en opgewipte staart om haar heen hippen totdat hij door voorbijgangers verjaagd werd.

P. v.d. P.

De Snor (*Locustella luscinioides*) na 5 jaar terug in het Laarder Wasmeer

Tijdens een waterwildtelling (lees: Geoorde Futentelling) in 't. Wasmeer op de avond van de 10e mei jl., vingen Jelle Harder en ik vanuit een rietkraag het karakteristieke geluid van een Snor op; deze waarneming mag bijzonder genoemd worden, daar de Snor voor het laatst op 26 april 1971 in het Laarder Wasmeer gesignaleerd werd (P. Slot)!

Overigens, enig optimisme omtrent de vestiging van de Snor in het gebied lijkt vooralsnog ongegrond, want na nog een tweede keer gehoord te zijn, ongeveer een week later, is hij niet meer waargenomen.

R. Sinoo

noot van de redactie: Bij een laatste ontmoeting met dhr. A. Vermeule, vertelde hij mij dat hij nog sinds kort de Snor daar had gehoord. (d.d. 11 juni)

ROB

Ransuil (*Asio otus*) "verhuurt kamers"

Eij een inventarisatie-onderzoek van de Naardeng, een gebied rond de Eukenberg aan de Gooimeerkust, stuitte ik op een nest van een Ransuil. Blijkbaar werd het al sinds enkele jaren gebruikt en uitgebreid, want het was een zeer stevig bouwwerk. Het was op 2 à 3 meter hoogte in een hoge den gebouwd en het kostte mij weinig moeite om te kijken of er al jongen zouden zijn. Er bleken twee jongen te zijn, die mij verbaasd van onderuit hun afdak aanstaarden; één van hen -de oudste?- stelde zich al blazend bescheidend op voor de ander...

Ja, maar wat mij zo verbaasde was dit: nog geen dertig centimeter onder dit nest, bevond zich -eigenlijk als één geheel- een Houtduivernest met twee jongen!

Kan iemand mij hier wat meer van vertellen? Ik dacht dat uilen wel een Duifje lustten!

ROB

De nachtexcursie in het rivierengebied

Achttien liefhebbers vertrokken in de nacht van 11 op 12 juni vanuit Waardenburg in oostelijke richting langs de Waal. De entourage voor deze tocht leek wel geënceneerd. Een maan overgoot bij tijd en wijle de uiterwaarden, terwijl de wind vrijwel verstek liet gaan. Dat deze omstandigheden niet altijd de voorwaarden scheppen voor uitbundig zingende vogels bleek uit de nachtelijke waarnemingen.

Naast de zeer storende invloeden van nachtvaart, verkeer en heemhonden - funest bij geconcentreerd luisteren - werden de eerste uren kikker- en padenkoren en een aantal Bosrietzangers gehoord. Voordat Weert tegen het ochtendgloren was bereikt, waren hier Bosuil, Ransuil, Kerkuil, Bontbekplevier en Kwartelkoning bijgekomen. Met de ontdekking van de Kwartelkoning was het een merkwaardige zaak. De roep hiervan klonk metaalachtig en er zat zo weinig variatie tussen begin en eind, dat het leek of het dier een grammofoonplaatje afdraaide. Met de verrekijkers de waard afzoekend verschenen enkele honderden meters van de dijk drie figuren in het veld. Het geluid van de crexer kwam telkens uit de hoek waarin zij zich bevonden. Nachtelijke inventariseurs of Jimmy de Crexer die met vrienden ronddoolde en met ringonderzoek bezig was. Gelukkig zat er in het niet gemaaid perceel een exemplaar dat zeer bescheiden reageerde.

In de ochtendschemering barstte het vogelconcert los. Op een met ruigte begroeide voormalige stortplaats probeerde Spotvogel, Grasmus en Heggemus het op te nemen tegen de in veel groter getale aanwezige Bosrietzangers. De eerste Steenuil werd niet veel later gezien; er zouden er nog vier volgen. De enige Nachtegaal van de excursie liet nog net enkele strofen galmen en zweeg toen.

Een van de terreinen die werd benut voor een wandeling was rivierbos bij Ewijk. Drie roepende Wielewalen en een Grote Bonte Specht maakten daar o.a. hun aanwezigheid kenbaar. In de uiterwaard bij het bos werden Roodborsttapuiten en een paarje Zomertalingen gezien.

Gele Kwikstaarten en Grauwe Gorzen kwamen een half uurtje later voor de lens. Toen werd het toch wel tijd voor roofvogels. Van de Torenavalk werd slechts één exemplaaresignaleerd, de Boomvalk bracht het er beter af met op twee verschillende plaatsen jagende exemplaren. Voorts kon in de Kil van Herwenen een vrouwtje bruine Kiekendief geruime tijd worden geobserveerd.

Hoewel het inmiddels tien uur geworden was, waren de deelnemers unaniem van mening dat een voorgesteld bezoek aan het Zouwegebied bij Meerkerk er nog best bij kon.

Het was een belevenis hier vanaf de weg op nog geen honderd meter van je af de Purperreigers te zien af en aan vliegen.

De aantekeningen aan het eind van de excursie vermeldden een totaal van 81 soorten; een indicatie voor de avifaunistische rijkdom van het rivierengebied.

Gelukkig wordt die vastgelegd in de "Avifauna van de Grote Rivieren" of hoe die titel ook anders zal zijn, die eind 1977 verschijnt.

Ieder die iets van de sfeer van dit rivierenlandschap wil proeven raad ik aan het Verkadealbum van Jac. P. Thijssen en het boek van Jan van de Kam "Rivierenland" in te zien.

D.A.J.

Terugmeldingen uit het Gooi

Samengesteld door E.R. Osieck

Voor dit overzicht werden door de volgende ringers gegevens beschikbaar gesteld: D. Buitenhuis (D.B.) E.R. Osieck (EO) en K. Visser. Bovendien werden mij nog twee terugmeldingen bekend van vogels, die door de inmiddels overleden kooiker, dhr. A. Schaap, werden geringd.

<u>Slobeend</u>	16-09-1961	Eendenkooi, Naardermeer, Naarden (A. Schaap)	
4.008.449	15-08-1974	Port St. Loid du Rhône (Bouches du Rhône)	
		<u>Frankrijk</u>	gedood
<u>Smient</u>	13-10-1969	Eendenkooi, Naardermeer, Naarden (A. Schaap)	
4.029.079	05-09-1975	Vaahersale Meer (Mikkeli)	
		<u>ZO Finland</u>	geschoten

Beide terugmeldingen tevens bedoeld als hommage aan dhr. A. Schaap

<u>Tafeleend</u>	18-06-1974	Engare Lake, Letland, Rusland	(adult ♀)
Moskwa	31-08-1974	Kortenhoef, NH.	geschoten gevonden
B110.169			
<u>Torenavalk</u>	11-07-1970	Ankeveen (KV)	
3.136.363	17-12-1975	St. Michielsgestel, N-Br.	
			dood gevonden in open veldschuur

De oudste in Nederland geringde Torenavalk werd bijna 10 jaar, maar dat maakt de leeftijd van 5½ jaar van bovenstaande niet minder bijzonder!

<u>Watersnip</u>	05-01-1975	Jersey, Kanaaleilanden	(na 2 kal. jaar)
Jersey	09-10-1975	Ankeveen	geschoten
T8.238			
<u>Kokmeeuw</u>	13-06-1975	Hilversums Wasmeer (EO)	(nestjong)
3.207.973	17-07-1975	Wouman, West Vlaanderen, <u>België</u>	
			gevangen door ringer
ca. 25-11-1975		Angers, Maine-et-Loire, <u>Frankrijk</u>	geschoten

Deze vogel werd dus tweemaal teruggemeld; eerst in België en bijna 4 maanden later in Frankrijk, 80 kilometer ten oosten van Nantes. Deze Kokmeeuw was snel in België, de meeste vliegvlugge jonge Kokmeeuwen verblijven dan nog in ons land. Er zijn overigens nog drie voorgangers, die nog vlotter waren:

24-05-1968	Hilversums Wasmeer	15-07-1968	Zd. Frankrijk (G. Jaspers)
06-06-1975	" " " " " " " "	15-07-1975	Oxford, Engeland
06-06-1975	" " " " " " " "	14-07-1975	Devon, Engeland

VERSLAG van de DAGEXCURSIE naar de NEMELAER & de KAMPINA Zaterdag 1 mei.

Laat ik eerst van beide natuurreservaten een korte beschrijving geven:

Nemelaer-noord: 61 ha. groot, rechts van de weg Haaren-Esch, in de gemeente Haaren. Fraaie lanen voeren naar het kasteel "Nemelaer", dat sinds kort is gerestaureerd nadat o.a. door een brand het kasteel tijden lang in een vervallen staat heeft verkeerd. Achter het kasteel vindt men moerasweiden, waarin oude stroomarmen van voormalige beekbeddingen te onderscheiden zijn. Top. krt. 45 C en 51 A.

Nemelaer-zuid : 53 ha. groot, ten z. van de spoorlijn Oisterwijk-Boxtel. Hier vindt men het botanisch belangrijke "Beeldven"(voorkomen van Kranswier -Nittelopsis-); voorts de schier ontoegankelijke moerassen "De Moddervelden" met Gagelbegroeiing en Beenbreek. Er bevinden zich enkele kampeerterrainen in dit gebied.

Kampina-heide : 1107 ha. groot (!). Nabij Boxtel, op enige afstand van het vennengebied van Oisterwijk. Het bijzonder aantrekkelijk restant van het half-natuurlijke Kempense heidelandschap is door Natuurmonumenten sinds 1929 aangekocht en uitgebreid. In het noorden liggen de Huisvennen, meer westelijk het grote Belversven en het Winkelsven ligt in het zuiden.

Verslag:

Met maar 8 deelnemers, maar met veel enthousiasme vertrokken wij die ochtend om 06.00 uur uit koud Hilversum met als bestemming 's-Hertogenbosch. Hoe dichtter wij de Domstad naderden, hoe mooier werd het weer. Geen mist en geen regen, maar een vrolijke zon, die ons de gehele dag trouw zou blijven verwarmen.

Een tiental vogelwachters van de Vogel- & Natuurwacht "Den Boschrietzanger" voor 's-Hertogenbosch en Omstreken stonden op ons te wachten en zonder verder oponthoud brachten zij ons naar het begin van onze dagwandeling. En dat was dan bij het landgoed de "Nemelaer", waar een nestjong van 'n (Rans?)uil bij de poort van het kasteel de wacht hield.

Vervolgens liepen wij langs een moerasweide waar nog heel duidelijk de oude bedding van een beekje te zien was (een zgn. Meander) en kwamen daarna bij een sluis; 2 Oeverlopers en enkele Tafel- en Slobeenden werden hier gezien en een Zwartkop liet zich duidelijk boven het gebruis van het water horen.

Wij staken de spoorlijn over en nu zou onze wandeling eerst goed beginnen. Nemelaer-Zuid, een prachtig bosgebied; een Eekhoorn trachtte door razend-snel in een boom te klimmen aan onze waarneming te ontkomen in tegenstelling tot een heel lichte Tortel (albino?), die zich wat langer liet bekijken totdat een Duiven-kenner het dier gedetermineerd had op een bepaalde kruising.

Hier hoorden wij deze ochtend voor het eerst ook de Boompieper en de Nachtegaal, al liet deze laatste slechts enkele strofen horen. Dat was bij het "Beeldven", zo geheten omdat in vroegere tijden het volk hevig verontwaardigd over een nogal bloot beeld dat de kasteelheer op z'n familiegraf had geplaatst, dit pardoes in het ven heeft gegoid.

Na een lange wandeling, met Gekraagde Roodstaart, Boompieper, Kuifmees en een alarmerende Wulp als waarnemingen, bereikten wij de grens van de Kampina-heide ... Grandioos ! Wat een fraai gebied ! Vol ongeduld begonnen wij aan de kennismaking met dit half-natuurlijke heidelandschap. Het werd een prachtige wandeling; wat was hier de horizon ver ...

Hoog in de lucht cirkelden enkele Buizerds en voerden hun baltsvluchten uit; één van hen leek wel iets anders, een Wespendif ? Wij hielden het toch maar op een Buizerd.

Bij de vennetjes namen wij een Groenpootruiter, Dodaars, Tafel-, Slob-, en een paar Toppereenden waar. Ons was ook een Sperwer of Boomvalk door onze Zuiderburen "beloofd", maar wij moesten tevreden zijn met een glimp van een Torenvalk. De waarneming van een Paapje, hier midden op de hei maakte dit echter ruimschoots goed.

Later op de terugweg hoorden én zagen wij de Geelgors; nieuwsgierig keek het vanuit een boom om zich heen en wachtte tot hij van iedere vogelaar aandacht kreeg. Nam dan z'n muzikale "aanloop" en haalde met een luid "tsiéééh..." stevig uit om na een korte pauze weer opnieuw te beginnen.

Het was me wel een wandeling geweest, de thermometer was allang de 25°C gepasseerd op weg naar een nieuw record.

Onderweg naar Den Bosch deden wij nog een landgoed aan, want daar konden wij een Blauwe-Reiger-kolonie en misschien de IJsvogel zien. Deze laatste hebben we geruild voor een Bonte Vliegenvanger, zodat wij met nóg een interessante waarneming naar huis konden gaan.

Dankbaar namen wij afscheid van onze zeer sympathieke gidsen en spraken af vaker contact met elkaar te zoeken en elkaars informatie-blad (resp. de Korhaan en Den Boschrietzanger) als ruilabonnement op te nemen.

Ook een woord van dank aan onze subgroep "Excursies", die ook deze excursie had georganiseerd. Volgend jaar weer ?

ROB

V E L D W A A R N E M I N G E NSamengesteld door Aart Bode

Geoorde Fuut	1 ex.	06-02	Wijde Blick	R. v. Poelgeest
	1 ex.	06-02	Spiegelpolder	idem
	4 ex.	28-03	Laarder Wasmeer	A. Vermeule
	6 ex.	06-04	Laarder Wasmeer	idem
Dodaars	1 ex.	06-02	Wijde Blick	R. v. Poelgeest
	3 ex.	06-02	Horstermeer	idem
	1 ex.	06-02	Blijkpolder	idem
Aalscholver	± 50 ex.	06-02	Wijde Blick (lx baltsgedrag)	idem
	2 ex.	06-02	Blijkpolder	idem
	4 ex.	06-02	Spiegelpolder	idem
Roerdomp	± 150 ex.	15-02	Wijde Blick (noord)	A. Vermeule
	2 ex.	06-02	Lambrechtskade	R. v. Poelgeest
	1 ex.	08-03	Zandheuvelweg	A. Vermeule
	1 ex.	29-04	't Hol	P. v.d. Poel
Ooievaar	1 ex.	10-03	Vloog over Horstermeer richting Naardermeer	idem
Brandgans	1 ex.	19-04	Dammerkade	idem
Kolgans	12 ex.	06-02	Spiegelpolderplas	R. v. Poelgeest
Krakeend	1 pr.	21-04	Spiegelpolder	P. v.d. Poel
	1 pr.	26-04	Bergse Pad	idem
Pijlstaart	2 ♂♂ & 3 ♀♀	28-03	Laarder Wasmeer	A. Vermeule
	1 pr.	06-04	Laarder Wasmeer	idem
	2 pr.	08-04	Nw. Keverdijksepolder	P. v.d. Poel
	1 ♀	19-04	Damm.k. vd. Poel, Bouwman, Reddingius	
	1 ♂	30-04	Dammerkade	P. v.d. Poel
Smient	21 ex.	25-02	Wijde Blick	R. v. Poelgeest
	17 ex.	21-04	Holl. Ankeveens Plassen	P. v.d. Poel
	1 pr.	27-04	Nw. Keverdijksepolder	idem
Krooneend	3 ♂♂	05-04	Laarder Wasmeer	Harder/A. Vermeule
	3 ♂♂	06-04	Laarder Wasmeer	A. Vermeule
	1 ♂	18-04	Spiegelpolder	P. v.d. Poel
Toppereend	1 ♀	18-04	Bergse Pad	idem
Brilduiker	1 pr.	16-01	Laarder Wasmeer	A. Vermeule
Nonnetje	3 ♂♂ & 6 ♀♀	06-02	Wijde Blick	R. v. Poelgeest

Buizerd	6 ex.	14-03	Soestereng (trek Z-N)	B. Hennephof
Ruigpootbuizerd	1 ex.	23-01	Kortenhoef-Westz.	De Roder/v. Poelgeest
Sperwer	1 ex.	09-01	Naarden Westdijk	idem/idem
	1 ex.	23-02	Dassenbos-Hvs-Wasmeer	v. Poelgeest
	1 ex.	05-04	Corversbos (jagend)	A. Vermeule
	1 ex.	06-04	Corversbos (jagend)	P. v.d. Poel
Bruine Kiekendief	2 ex.	18-04	Blijkpolder	idem
	1	+	20-04	Stichtsekade Ankeveen
	2	+	26-04	Bergse Pad
	1 ♂ & 1	+	29-04	Meerhoek, Ankeveen (baltsend)
Blauwe Kiekendief	1	+	23-01	Kortenh.-west De Roder/v. Poelgeest
	1 ♂.	05-03	Naarden Westdijk (jagend)	idem
Boomvalk	1 ex.	21-04	Laarder Wasmeer	W.J.R. de Wijs
Smelleken	1	♂.	05-04	Blijkpolder bij Overmeer
Waterral	1 ex.	06-02	Wijde Blik	R. v. Poelgeest
	1 ex.	06-02	De Googh	idem
Houtsnip	1 ex.	30-01	Gooilust	idem
	1 ex.	10-03	Gooilust	idem
Rosse Grutto	17 ex.	27-04	Ringdijk Naardermeer	P.v.d. Poel
Witgatje	1 ex.	31-01	Zandheuvelweg	A. Vermeule
	1 ex.	16-02	Zandheuvelweg	idem
	1 ex.	08-03	Zandheuvelweg	idem
	1 ex.	14-04	Noordpolder bij Muiden	P. v.d. Poel
Zwarte Ruiter	1 ex.	08-04	Nw. Keverdijksepolder	idem
	1 ex.	27-04	Nw. Keverdijksepolder	idem
Bonte Strandloper	25-30 ex.	14-02	Weilanden Nrd.bos	Schouten/De Roder
Dwergmeeuw	min. 4 ex.	17-04	Knardijk	P. v.d. Poel
Ransuil	1 ex.	30-04	Blijkpolder	idem
-ziek exemplaar dat bij dhr. Kortenoever de volgende dag is gestorven-				
IJsvogel	1 ex.	23-01	Korth.-west	deRoder/v. Poelgeest
	1 ex.	15-02	Leeuwenlaan, 's-Gr.laand	A.Vermeule
	1 ex.	07-03	Meentweg, Spanderswoud	idem
	2 ex.	24-04	Hilverbeek IVN - leden/	P. v.d.Poel
	1 ex.	03-05	Scheiwal	P. v.d.Poel
Kleine Bonte Specht	1 ex.	08-04	Spanderswoud	P. v.d.Poel
Zwarte Specht	1 ex.	03-04	Einde-Gooi IVN - leden/	P. v.d.Poel
Draaihals	1 ex.	20-04	Bergse Pad	W.J.R. de Wijs
Oeverzwaluw	ca.100 ex.	29-04	Ankeveense Plassen	P. v.d.Poel
Grote Gele Kwikstaart	3 ex.	22-03	Berensteinseweg (fouragerend)	idem
Klapekster	1 ex.	14-02	Naarderbos	F. de Roder/A. Schouten
	1 ex.	03-04	Westerhei	P. v.d.Poel
-Exemplaar met enkele vleugelspiegel, dat groot insekt nuttigde-				
	1 ex.	05-04	Bergse Pad (enkele spiegel)	idem
Pestvogel	4 ex.	27-11	Kolhornseweg, H'sum	G. Heise
Zwartkop	1 ♂ & 1	+	22-02	Eikbosserweg, H'sum
				Y.Vogel/G.Heise
-in tuin (óók op voerplank!) bij Rie en Gerard Heise-				
Bonte Vliegenvanger	4 ex.	01-05	Hilverbeek/Spanderswoud	P. v.d.Poel
Zwarte Roodstaart	1 ex.	10-04	Eembrugge bij Ocrietfab.	A. Vermeule
Blauwbrst	13 ex.	17-04	Zuidelijk Flevoland	P. v.d.Poel
Beflijster	1 ♂.	29-04	2e brug Vreelandseweg	Korth. idem
Baardmannetje	4 ex.	18-04	Blijkpolder	idem
Frater	10 ex.	27-04	Nw. Keverdijksepolder	idem

Deze keer lijkt de rubriek "Veldwaarnemingen" meer op een solo voor drie heren, namelijk Rob van Poelgeest, Paul v.d. Poel en dhr. A. Vermeule.

Voor al Paul, die dagelijks in het veld verblijft, heeft danig uitgehaald en buiten de hierboven vermelde waarnemingen nog een boel andere geproduceerd. Ik vind dit prachtig, want op die manier heb ik tenminste nog iets te doen. Maar wilt u - overige leden - proberen mij de volgende keer ook aan wat materiaal van u te helpen, zodat mijn keuze nog groter wordt? Ja? Uitstekend!

AART BODE

Lijst van adressen, die u nodig kunt hebben

Het bestuur:

Voorzitter : J. Harder, Meteorenstraat 45, Hilversum. tel: 52842
Secretaris : H.J. ten Brinke, Claudiagaarde 4, Bussum. tel:14700
Penningmeesterse : mevr. H.E. Disselkoen-Piepers, Beethovenlaan 45,
Hilversum. tel: 02150 - 46285, postgiro: 2529179

Leden - bij deze leden berust tevens het kontaktadres van de
voor hun naam genoemde subgroep -

Avifauna : R. van Poelgeest, Ol. van Noortstr.83, H'sum. tel:50753
Nestkasten : H.W. de Soete, G.v.Amstelstr.410, Hilversum. tel:10834
Excursies : mevr. L.J. Dwars-van Achterbergh, Prinsenstr.15, H'sum
Zd. Flevoland : mevr. A.C. Hartlief, Lange Heul 229, Bussum. tel:31226
Beheer Noodsch.: mevr. R. de Wijs-Tabois, Stalpaertstr.10, H'sum :56928

Verdere kontaktadressen:

Ringonderzoek : E.R. Osieck, Steffenshein 20, Laren. tel: 89720
Contr. Vogelwet: L.F. Rijnja, Kostmand 62, Huizen.
Vogelcursus : mevr. C.C.M. Last-Hendriks, MR. J.C. Bührmannlaan 46,
Ankeveen, tel: 02150 - 62099.

INZENDEN KOPIJ : W.E. Cohen, Bezaan 8, Huizen.

OPGEVEN EXCURSIES: C. de Rooy, Rading 80, Nieuw-Loosdrecht.
tel: 02158 - 1641 (na 18.00 uur).

INZENDEN WAARNEMINGSKAARTEN: A. Bode, Coehoornstraat 64 te Hilversum.

I N H O U D :

- pag. 1 : Ons aller inzet wordt gevraagd...
2 : Idem + ledenmutaties
3 : Waarnemingen broedvogels
4 : Stadsmensen en vogels
5-6 : Excursie-verslag "Oppad", 's-Graveland
7-8 : Inventarisatie-verslag Oostelijk deel Hollands-Ankeveen-
se Polder 1975
9 : Excursie-verslag Naardermeer
10-12 : De Gierzwaluw (apus apus)
13-14 : Vogelweekend Terschelling
15 : Spreeuw met kleurafwijking; de Kleine Zwaan op het
Gooimeer; R.S.P.B.
16 : Merkwaardig gedrag van Huismus; de Snor in het Laarder
Wasmeer; Ransuil verhuurt kamers
17 : Nachtextcursie rivierengebied
18 : Terugmeldingen ringers
19 : Idem + oude nummers Korhaan gevraagd
20-21 : Excursie-verslag Nemelaer en Kampina
22-23 : Veldwaarnemingen
24 : Adressen + inhoud.